

Slechthorende apothekersassistent (III)

Ik heb mijn havodiploma op zak en ik wil apothekersassistent worden. Dat is een driejarige dagopleiding bij een Regionaal Opleidingscentrum (ROC). Maar ik heb een probleempje: ik ben slechthorend.¹ Ik ben dus niet geschikt voor een openbare apotheek, want daar moet je vlot met patiënten kunnen omgaan. Geen probleem, want er zijn genoeg andere functies, bijvoorbeeld in de farmaceutische industrie, een centrale bereidingsapotheek, een farmaceutische groothandel, of misschien ook in een grote ziekenhuis-apotheek. Maar volgens het ROC ben ik niet geschikt voor de 'competentiegerichte' opleiding. Je moet namelijk stages lopen bij een openbare apotheek en dat loopt spaak vanwege het baliewerk. Ik vroeg toen of ik geen vervangende stages zou mogen doen, maar dat zit er niet in. Het ROC is namelijk gebonden aan het kwalificatiedossier van het Kenniscentrum Calibris en dat is toegesneden op de functie van apothekersassistent in een openbare apotheek.² Met name op de kwalificaties inzake Farmaceutische Patiëntenzorg (intake van de zorgvraag, behandeling van de zelfzorgvraag, voorlichting & advies) zou ik een dikke onvoldoende scoren.

Volgens mij heeft Calibris bij het opstellen van het kwalificatiedossier alleen maar naar de belangen van zijn opdrachtgevers (de werkgevers van apothekersassistenten) gekeken en niet naar de belangen van de MBO-studenten:

1. In Besluit 501 (1997) van de Minister van Volksgezondheid staat dat een apothekersassistent in staat moet zijn onder toezicht van een apotheker de artsenijsbereidkunst te beoefenen, waaronder het geven van farmaceutische adviezen.³ Maar door Calibris wordt het beroep van de apothekersassistent verengd tot één functie, namelijk die in een openbare apotheek (inclusief de mondelinge communicatie met patiënten). Aan studenten die niet geschikt zijn voor deze functie, mag volgens Calibris niet het diploma worden verstrekt, ook al zouden ze wél geschikt zijn voor andere functies op het gebied van de artsenijsbereidkunst. Studenten zoals ik, die niet goed met patiënten kunnen omgaan (al dan niet ten gevolge van een functiestoornis), worden door het kwalificatiedossier van Calibris dus automatisch met een Beruftsverbot getroffen. Openbare apothekers zullen een dergelijke vóórselectie tijdens de opleiding van harte verwelkomen, maar ik word daardoor ernstig gedupeerd.
2. Iedere gediplomeerde apothekersassistent moet zowel deskundig zijn met betrekking tot de bereiding van geneesmiddelen, als ook met betrekking tot de werking en het gebruik ervan. In dat verband moeten aanstaande apothekersassistenten zich oefenen in productvoorlichting en -advisering. Maar het valt niet te rechtvaardigen dat door Calibris dwingend wordt opgelegd dat die competenties uitsluitend in face-to-face contacten met patiënten getraind en getoetst worden. Gezien mijn handicap en loopbaanperspectief zou ik me veeleer willen toeleggen op *schriftelijke* vormen van voorlichting en advisering.
3. En wat de stages betreft, zou ik dus het liefst de normale stages bij openbare apotheken willen ruilen met stages bij de farmaceutische industrie en groothandel, bij een centrale bereidingsapotheek of bij een grote ziekenhuisapotheek. Want daar ligt mijn geambieerde voorland. Maar een dergelijke opleidingsdifferentiatie wordt niet geboden zolang het kwalificatiedossier van Calibris daarvoor geen ruimte biedt.

In principe had de opleiding Apothekersassistent kunnen worden opgezet als een *brede beroepsgerichte* MBO-opleiding, maar ten gevolge van de keuzes die door de werkgevers in het Kenniscentrum Calibris zijn gemaakt, wordt slechts een *smalle functiegerichte* MBO-opleiding geboden, afgestemd op de functie van apothekersassistent in een openbare apotheek. Dat is gunstig voor de desbetreffende apothekers, want daarmee krijgen zij pasklare, 100% inzetbare assistenten toegeleverd. Maar het is nadelig voor studenten die een ander soort werkkring ambiëren. En voor mij is het desastreuus omdat ik door mijn handicap ongeschikt ben voor baliewerk en dus ook niet in staat ben aan de desbetreffende kwalificatie-eisen van het diploma te voldoen.

U begrijpt dat ik me dus nogal gefrustreerd voel. Kort geleden las ik een *Manifest* van Coen Free (bestuursvoorzitter van het Koning Willem I College in Den Bosch) en daaruit maak ik op dat ik in mijn frustratie niet alleen sta.^{4,5}

- Hij constateert dat de kwalificatiedossiers van de Kenniscentra op het 'middeleeuws opleidingsparadigma' van het leerlingwezen berusten, waarin geen onderscheid wordt gemaakt tussen de eindkwalificaties van de MBO-opleiding en de startkwalificaties van de onderscheiden functies op de arbeidsmarkt.
- Het opleidingsparadigma van de Kenniscentra Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (KBB's) berust tevens op de vooronderstelling dat de kwaliteit en doelmatigheid van een opleiding groter is als onderwijs,

training en toetsing merendeels in levensechte arbeidssituaties zijn ingebed. In haar algemeenheid is deze vooronderstelling geenszins op empirische *evidence* gebaseerd, zo stelt hij.

- Hij is van oordeel dat de Overheid vraagtekens moet zetten bij 'het nut, de noodzaak en de wenselijkheid' van KBB's die namens de werkgevers kwalificatiedossiers aan het MBO menen te mogen opleggen, zonder dat adequaat door de Overheid getoetst wordt of deze ook in het belang van de samenleving en van de MBO-studenten zijn.
- Hij onderschrijft dat het MBO zich minder op geïsoleerde kennis en vaardigheden en meer op integrale competenties moet richten, doch hij constateert dat de KBB's in dat streven zijn doorgeschoten. Het MBO wordt door de KBB's opgezaald met een onwerkbare, 'inferieure kwalificatiestructuur', die de opleiders belemmert om evenwichtige onderwijs- en examenprogramma's te ontwerpen.
- De minder ambachtelijke (door ervaringskennis gestuurde) en meer professionele (door theorie gestuurde) MBO-opleidingen, zoals de driejarige opleiding tot apothekersassistent, moeten zich volgens hem niet zozeer richten op specifieke functies (zoals die van apothekersassistent in een openbare apotheek) maar op *generieke beroepscompetenties* die voor alle functies binnen de desbetreffende beroepssector gelden en die ook een goede basis voor doorstroming naar het HBO bieden.

Kijk, dat bedoel ik nou. Coen Free verwoordt het veel mooier dan ik. Maar dat is wel wat ik bedoel. Door zijn rigide kwalificatiedossier met tot in de details gespecificeerde en geconcretiseerde competenties, heeft het Kenniscentrum Calibris alles dichtgetimmerd. Daardoor kunnen de docenten, studenten en examinatoren geen kant meer op.

Voor mij persoonlijk heeft Free ook nog iets speciaals in petto. Wat verstaan de KBB's onder competenties? Het zijn, citeert Free, ontwikkelbare vermogens waarmee mensen proces- en resultaatgericht kunnen handelen. Prima, *ontwikkelbare vermogens* dus! Maar voor mij als slechthorende is het vermogen om mondeling met patiënten te communiceren slechts in minieme mate ontwikkelbaar. Mag ik daaruit concluderen dat het vermogen tot vlotte mondelinge communicatie met patiënten volgens de KBB-systematiek niet (of niet anders dan in uiterste noodzaak) in het kwalificatiedossier mag worden opgenomen?

Wes Holleman
weblog onderwijs 17-4-2010
<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ Zie ook de eerdere blogberichten: <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=535>; en <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=1062>.

² *Landelijke Kwalificaties MBO: Apothekersassistent, cohort 2010-2011*. Bunnik: Kenniscentrum Calibris, 8/12/2009. URL: <http://prod.pub.kwalificatiesmbo.nl/DossierOverzicht.aspx>.

³ <http://www.venvn.nl/Portals/20/dossiers/wetbig/stb%201997%20501.pdf>.

⁴ Coen Free (2010), *Manifest voor goed en veelkleurig Middelbaar Beroepsonderwijs: van CGO (Competentie Gericht Onderwijs) naar GGO (Gewoon Goed Onderwijs)*. Brochure uitgegeven door het Koning Willem I College te 's-Hertogenbosch.

⁵ Vergelijk ook een eerder blogbericht: <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=1543>.